

INTRODUCERE LA PENTATEUH

„ Critica moderna a indraznit sa submineze si sa atace aproape toate cartile Sfintei Scripturi, dar pe nici una cu atdta cutezantă ca pe acea a Pentateuhului, decatpoate in cazul profetiei lui Daniel.... Sa luam pozitie in ce priveste realitatea - cuprinzatoare, profunda si concludenta - potrivit credinței autoritatatea lui Cristos a rezolvat chestiunea pentru toti cei care îl recunosc astfel atât Dumnezeu, cat si om”.

-William Kelly

„Pentateuhul este o introducere esentiala pentru intreg Cuvântul lui Dumnezeu. El deschide ceea ce vafi apoi desfasurat pe larg, conducându-ne mereu într-o înțelegere unei impliniri care, desi independentă, este sigur.”

- Samuel Ridout

Inainte de a comenta asupra fiecareia dintre cele cinci Carti ale lui Moise, avand în vedere că acest material constituie o parte din ceea ce este esențială din revelația biblică, am dori să prezint și câteva aspecte legate de Pentateuh în general.

I. Titlurile Pentateuhului

Primele cinci carti ale Bibliei poartă în deosebită denumirea de „Pentateuhul”. În vechime, cartile se prezintau sub formă unor suluri, mai degrabă decât sub aceea a unui „codex” cu paginile legate (adică sub forme de carte). Sulurile acestea numite în greacă *teuchoi*¹ erau pastrate în containere sub forme de teaca. Termenul *pentateu-chos* din greacă înseamnă „cinci suluri”, de aici provenind termenul „Pentateuh.”

Ebreii își spun Pentateuhului „Tora” (în ebraică: *lord*, „lege” sau „instruire”), considerând-o ca fiind cea mai importantă parte a Bibliei lor.

Un al treilea titlu sub care sunt cunoscute în deosebită aceste volume este aceea de „Cartile lui Moise”. Nu putem ignora ironia faptului că în Bibliele unora dintre țările nord-europene în care se semnalează cea mai mare opozitie față de paternitatea lui

Moise asupra Pentateuhului aceste carti sunt intitulate nu „Geneza”, „Exodul” etc., ci „Prima carte a lui Moise”, „A doua carte”

a lui Moise" etc.

Cu excepția cartii *Numeri*, al cărei titlu este traducerea grecescului *arithmoi* și a latinescului *Numeri*, noi reînem denumirea sub care apar aceste cinci carti în traducerea în greaca a Bibliei, Septuaginta (LXX), adaptând grafia și pronuntia lor. (Vezi studiul asupra fiecarei carti în *Commentariul Biblic al Credinciosului*).

Adesea evreii numesc aceste carti după primele cuvinte ale textului ebraic. Astfel Genezei își spune *BereshXth* (JLa inceput!>-'

II. Continutul Pentateuhului

in engleză (și în română, n.tr.)

lege are o serie de sensuri mai restrânsă decât cea a termenului ebraic *tord*, de unde rezultă că termenul „Pentateuh” este ideal pentru cretinism, exprimând importanța uriasă pe care o ocupă în cadrul sau acest set de cinci volume.

A. Geneza

Geneza este un titlu adecvat, intrucât în greacă (*genesis*) are sensul de *inceput*. Prima carte a Bibliei ne poartă înapoi la originile universului, pamantului, omului, casatoriei, pacatului, adevaratei religiei, nașinilor, apariției diverselor limbi și a poporului ales. Primele unsprezece capi-

tole ne prezinta un cadrin foarte cuprinsator al istoriei umane, pe cand din capitolele 12 la 50 firul narativ se concentreaza asupra istoriei familiei lui Avraam, Isaac, Iacob și a fiilor acestuia. -

B. Exodul

Exodul (gr. *exodus* - ieșire) ne arata cum, pe parcursul a patru sute de ani, familia lui Avraam s-a transformat dintr-o națiune, în condiții de munca fortată la care a fost supusă de faraonii Egiptului, pentru că apoi să vedem cum, sub conducerea lui Moise, israelitii au fost izbașiți din robie egipteană. Restul cartii este consacrat prezentarii Legii și descrierii amanuntite a cortului întâlnirii (tabernacolului).

C. Leviticul

Levitul este un manual pentru leviti, de unde și numele. În el sunt descrise ritualele necesare oamenilor pacatosi din acea era" pentru a putea avea parte și cu un Dumnezeu sfant. Cartea conține imagini și tipuri ale jertfei lui Cristos.

D. Numeri

Numeri, după cum sugerează termenul, confine o număratoare a poporului sau un recensământ - de fapt unul din începutul cartii, altul din [sfSrs.it](#). Titlulebraic al cartii: „În desert” (*Bemidbar*), este mai expresiv, întrucât *Numeri* relatează evenimentele istorice trăite de poporul Israel din peregrinările sale prin pustiu.

E. Deuteronom

Deuteronom, dinsemnând din greaca *a doua lege*, este mai mult decât o simplă reîterare a legii pentru noua generație, deși este și aceasta. Deuteronom constituie veriga de legătură cu cartile istorice următoare, deoarece ne prezintă moartea lui Moise și înlocuirea lui cu succesorul sau, Iosua.

Griffith Thomas, din stilul său concis și lucid, rezumă conținutul Cartilor lui Moise după cum urmează:

Cele cinci cărți ale Pentateuhului relatează introducerea religiei divine din lume. Fiecare carte

rezintă" căte o etapă a planului lui Dumnezeu,

constituind la un loc un bloc omogen. Geneza ne spune despre originea religiei și a poporului ales al lui Dumnezeu ca mediu prin care avea să manifeste aceasta religie. Exodul consemnează transformarea israelitilor într-o națiune și stabilirea relației lui Dumnezeu cu ea. Leviticul ne prezintă diversele mijloace prin care s-a menit aceasta relație. Numerii ne arată modul de organizare a israelitilor pentru a putea începe să trăiască viața de religie divină în Pamantul Făgăduiniei. Aceasta carte ne relatează, de asemenea, despre secolul națiunii și în conșecință, decalajul care a intervenit, iar apoi despre reorganizarea națiunii. În fine, Deuteronomiu ne arată cum au fost pregătiți israelitii, pe când stateau la hotarele Promisiei Făgăduiniei, pentru apropiata lor intrare în această țară.²

III. Importanța Pentateuhului

De vreme ce tot Vechiul Testament, de fapt întreaga Biblie se bazează pe aceste prime cinci cărți, importanța Pentateuhului pentru religia revelată nu se poate sublinia în deajuns. Dacă învățatii necredinciosi, de orientare rationalistă ar putea submina credința în integritatea și autenticitatea *acestor* cărți, originile iudaismului să ar pierde într-o mare de incertitudini. Sa nu creștina ca credința *noastră* nu este afectată de asemenea atacuri, întrucât Noul Testament și Înșu?i Domnul nostru citează din Cartile lui Moise, considerindu-le adevărate și demne de încredere.

Dr. Merrill Unger a exprimat problema în termeni transanți:

Temelia întregului adevară revelat și a planului de răscumpărare al lui Dumnezeu se sprijină pe Pentateuh. Dacă aceasta temelie nu este demnă de încredere, nici Biblia, în integralitatea sa, nu este demnă de încredere.³

IV. Paternitatea Pentateuhului

Cu excepția unora din primele secole creștine care au preferat să-1 considere pe Ezra⁴ autorul Torei, în cea mai mare parte, ortodoxia iudeo-creștină a rămas și ramane convinsă de paternitatea mozaică a Pentateuhului.

A. Paternitatea mozaică
Înainte de a examina pe scură teoria do-

cumentara, care, in general, neaga paternitatea mozaica, sa semnalam probele pozitive care pledeaza *infavoarea ei*.

1. Competenta lui Moise

Hartmann, criticul german din secolul al nouăsprezecelea, a negat paternitatea mozaica, pe motiv ca aceasta ar fi fost literalmente imposibila, intrucat scrisul nu fusese înca inventat. (Sau, eel pufin, asa credeau multi la acea data!) Arheologia a demonstrat msii ca, în redactarea operelor sale, Moise putea opta mire eel putin cate-va forme de scriere, respectiv forma tim-purie a scrierii ebraice, hieroglifele egip-tene sau alfabetul cuneiform acadian. De-sigur Fapte 7:22 le-a spus credinciosilor, cu mult înainte ca arheologia sa fi confirmat acest lucru, că Moise a fost educat „în toate învătărările egiptenilor.” Cand spunem că Moise „a scris” Pentateuhul, asta presupune ca el ar fi putut recurge la documente anterioare, pentru compunerea cartii Geneza. De asemenea sintagma „a scris Pentateuhul” permite intervenția unor editori inspirați în transferul textului ebraic de la o generație la alta, în decursul veacurilor. Desigur, faptul că *ar fi putut scrie* Pentateuhul nu demonstrează că *l-a și scris*. Dar, ca parinte al credinței ebraice, nu se poate ca el să nu fi consemnat în permanenta revelația lui Dumnezeu pentru generații următoare, cum, de altfel, își și poruncise Dumnezeu să facă.

2. Afirmatii ale Pentateuhului

Textul Torei afirma clar că Moise a scris uneori la porunca lui Dumnezeu. Vezi, de exemplu, Ex. 17:14; 24:4; 34:27; Numeri 33:2; Deuteronom 31:19.

3. Afirmatii biblice ulterioare

Restul Cuvântului lui Dumnezeu acceptă de asemenea paternitatea mozaica a Pentateuhului. Vezi, de exemplu: Iosua 1:7 și 1 Regi 2:3; iar în NT, Luca 24:44 și 1 Corinteni 9:9.

4. Marturia lui Cristos

Pentru creștini, faptul că înseamnă că Domnul nostru a acceptat paternitatea mozaica ar trebui să rezolve odată pentru totdeauna

problema. Ideea sustinuta de unii, conform careia, Tn umanitatea Sa, Isus ar fi fost ignorant Tn materie de stiinta si istorie sau, dimpotriva, ca El ar fi stiut mult mai mult, dar ca S-a pretat la ignoranta si prejudecatile. concetenilor Sai nu este demna de a fi luatam considerare de nici un credincios!

5. Arheologia si Pentateuhul

S-a constatat ca multe obiceiuri, ter-meni, nume si detalii istorice si culturale, despre care crilicii liberali afirmau ciindva ca sunt de data „prea tarzie” pentru a fi fost contemporane cu Moise, Tn realitatea *l-au precedat* pe Moise cu cateva secole bune. Desi acest fapt nu „demonstreaza” paternitatea mozaica, se armonizeaza mult mai bine cu conceptia traditionala, decat cu teoria potrivit careia presupusi „redactori” sau editori din veacurile ulterioare ar fi cunoscut toate aceste detalii (Tn realitate de mult pierdute), pe care Ie-ar fi Tnsailat apoi cu atatamdemanaTntr-un tot unitar!

B. Ipoteza documentary

In 1753, Jean Astruc, un medic francez, a formulat teoria potrivit careia Moise ar fi compilat Geneza din doua documente. Acele pasaje Tn care numele lui Dumnezeu apare sub forma *lehova* ar fi provenit, conform teoriei lui Astruc, dnjntr-o sursa, pe cand cele care II redau pe Dumnezeu prin lermenul *Elohim* ar proveni din alia sursa. El a notat aceste presupuse surse cu „J” (de la *Jehovah*) si respectiv „E” (de la *Elohim*, n.tr.).

Mai tarziu, cercetatorii liberali au dezvoltat teoria, plasandin cele din urma toate presupusele lor surse la o data null ulteriora lui Moise. AUe prezumtive documente au fost definite drept „D” („deutero-nomice¹”) si respectiv „P” („preotesti”). Si astfel Pentateuhul a fosl considerat un ghiy,eci de surse, coagulat Tn forma sub care se prezinta astazi Tn intervalul dintre secolul al noualea si al

s.aselea Tnainte de Cristos. Ipoteza a ajuns sa fie cunoscuta Tn termeni populari sub denumirea de „Teoria JEDP¹”.

Cateva lucruri au facut ca ipoteza sa fie atragatoare pentru cercetatorii secoiului al

nouaspreecelea. In primul rand, se potri-vea de minune cu teoria evolutiei, formulate de Darwin, care se aplica chiar atunci la multe alte domenii decatel exclusiv eel al biologiei. Apoi, spiritul de combatere a oricarei manifestari supranaturale, ce do-mina aceasta perioada, si-a gasit delectarea in incercarea de a disprestui Biblia, spunand ca nu ar fi altceva decat o lucrare pur ome-neasca. In al treilea rand, curentele uma-niste, care au mlocuit revelatia divinS cu eforturile omului, s-au armonizat perfect cu aceasta teorie.

In 1878, Julius Wellhausen a populari-zat ipoteza documentary Tntr-un mod intelligent si insulator de plauzibil.

In aceasta scurta *Introducere* nu ne putem permite sa mentionSrn decat unele dintre principalele contraargumente care demoleaza aceasta teorie.⁵

Printre problemele serioase de care se lovește teoria mentionata se numara si ur-matoarele:

1. Absenta probelor de natura unor manuscrise

Nu exista nici un fel de probe sub forma de manuscrise care sa demonstreze ca vre-una din lucrările editoriale propuse de teoria „JEDP” a aparut vreodata.

2. Fragmentare conflictuala si subiectiva

Modul in care invatatii impart Penta-teuhul pe fragmente diferS foarte mull de la individ la individ, ceea ce tradeazS exis-tenta unor puncte de vedere extremistie si foarte subiective, in paralel cu absenta oricaror probe concrete, obiective, de na-tura a sustine teoria.

3. Arheologia

Arheologia tinde sa sustina punctul de vedere conform caruia scrierea, obice-iurile, cunostintele de ordin religios sj-cele-lalte elemente din Pentateuh sunt de data mult mai veche si in mod sigur nu din pe-

rioada mult mai tarzie in favoarea careia se pronunta Wellhausen.

4. Lingvistica

Presupusele forme de limbaj „tarziu” si

numele proprii gasite in Pentateuh au fost g'asite de fapt in surse mult anterioare perioadei lui Moise. Un exemplu Tl constiluie „tablele Ebla”, scoase recent la lumina, care contin multe nume similare sau identice cu ceie din Pentateuh.

5. *Unitatea Pentateuhului*

Din punct de vedere editorial, cele cinci carti ale lui Moise etaleaza un grad ridicat de coeziune, ilustrand o unitate si o coe-renta care ar fi cat se poate de greu de reconciliat cu teoria presupusei alcatuiri din „lipituri” ale unor fragmente disparate.

6. *Falimentul spiritual*

In fine, din punct de vedere spiritual, teoriile documentare, chiar si modificate de arheologie si de alte teorii similare, sunt nedemne fata de neasemuit de frumoasele adevaruri consfintite in aceste carti. Daca aceste teorii ar fi adevarate, Pentateuhul ar fi, dupa cum s-a exprimat Dr. Unger: „neautentic, neistoric si nedemn de Tn-credere - o nascocire a oamenilor, iar nu opera lui Dumnezeu.”⁶

V. Data Pentateuhului

Continutul Pentateuhului coboara in timp pana la creatie, de\$i, evident, con-semnarea acestui eveniment a avut loc cu mii de ani mai tarziu. Cum e si normal, data redactarii Pentateuhului asupra careia vom cadea de acord va depinde de identitatea *autorului* pentru care optam.

CercetStorii liberali dateaza, in mare, diversele etape in care se imparte Pentateuhul, potrivit teoriilor lor, dupa cum urmeaza: asa-numitui „Document J” este plasaiinjurul anului 850T.Cr.; „Documentul E” prin anul 7501.Cr.; „Documentul D” in jurul anului 621 T.Cr.;⁷ iar „Documentul P^{li} prin anul 500?.Cr.

Cercetatorii conservatori plaseaza, in general, aparitia Pentateuhului in preajma perioadei Exodului, respectiv Tn

secolul a! cincisprezecelea T.Cr. Unii prefera o data a acestui eveniment situata cam cu un secoi si jumState mai tarziu.

Probabil ca cea mai bunS data, care -sa

se corespundS tuturor datelor biblice, s-ar situa Tntre 1450-1410 i.Cr. Pentru mai multe detalii, vezi comentariul asupra cartilor individuate din *Comentariul Biblic al Credinciosului*.

VI. Concluzii

Incheiem Introducerea la Pentateuh cu afirmatiile celui mai proeminent cercetator Canadian al Vechiului Testament:

Pentateuhul este o compozitie omogena in cinci volume, si nu o comasare de lucrari disparate si doar aleator fnrudite. El descrie, pe un fundal acreditat din punct de vedere istoric, maniera in care Dumnezeu S-a revelat oamenilor si i-a ales pe israeliti pentru o lucrarare si o miirturie speciala in lume, in decursul istoriei umane. Rolul lui Moise in formularea acestui corpus literar pare sa fie pre-eminent, si nu e defel lipsit de temei faptul ca i s-a acordat un loc de mare cinste in dezvoltarea epopeii formarii natiunii Israel, fiind venerat deopotrivă de evrei si de crestini, ca marele intermediar al stravechii Legi.⁸

NOTE FINALE

JTermenul *teuchos* desemna initial o u-nealta sau o scula, iar mai tarziu un sul pentru scris.

2W. H. Griffith Thomas, *The Pentateuch*, p. 25.

-^Merrill F. Unger, *Unger's Bible Handbook*, p. 35.

^Filozoful evreu Spinoza 1-a considerat, de asemenea, pe Ezra autorul Pentateuhu-lui.

?O abordare crestina se poate gasi in R. K. Harrison, *Introduction to the Old Testament* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1966). Prozatorul american de origine evreiasca Hermann Wouk a prezentat teoria in *This Is My God* (Garden City, NY: Doubleday & Co!, 1959).

⁶Unger, *Handbook*, p. 35.

⁷Multi liberali propun o data atata de concrete pornind de la conceptia gresita polri-vit careia Iosia ar fi „gasit” (citeste: „nasco-cit”) ceea ce se cheama astazi Deutero-nomul cu scopul de a promova un centru de Tnchinaciune in capitala sa, Ierusalim.

SHarrison, *Introduction*, p. 541.

